



Ogres  
novads

## Birzgales pagasts

Publicēts: 23.02.2022.

Birzgales pagasts atrodas Ogres novada dienvidrietumu daļā. Pagasta teritorija robežojas ar Ogres novada Tomes pagastu, Lielvārdes pilsētu, Lielvārdes un Jumpravas pagastu, Aizkraukles novada Skrīveru pagastu, Jaunjelgavas pilsētu, Jaunjelgavas un Sērenes pagastiem. Tāpat robežojas ar Bauskas novada Vecumnieku un Valles pagastiem.

Birzgales pagastā iedzīvotāju skaits ir 1631 (uz 2023. gada 1. janvāri).

### Birzgales pagasta pārvalde

+371 65034212

+371 27337815



Simboli



### Birzgales pagasta ģerbonis



Autors: Vladimirs Ladusāns

Heraldiskais apraksts: Zaļā laukā sudraba dīsele, stūros sudraba bērza lapa.

Krāsas:

Sudrabs - Pantone 877C (var tikt aizstāta ar pelēko — PANTONE 4C, cool grey)

Zaļš - Pantone 341C

Melns - Pantone black

Birzgales pagasts atrodas Ogres novada dienvidrietumu daļā. Pagasta teritorija robežojas ar Ogres novada Tomes pagastu, Lielvārdes pilsētu, Lielvārdes un Jumpravas pagastu, Aizkraukles novada Skrīveru pagastu, Jaunjelgavas pilsētu, Jaunjelgavas un Sērenes pagastiem. Tāpat robežojas ar Bauskas novada Vecumnieku un Valles pagastiem.

Par pagasta seno apdzīvotību vēsta arheoloģijas pieminekļi. Kā nozīmīgākais no tiem valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļu sarakstā iekļauts Slaidēnu pilskalns ar apmetni.

Birzgales pagasta teritorija atrodas Latvijas vēsturisko novadu robežjoslā, tāpēc senāk Daugavas labajā pusē dzīvojošie ļaudis Birzgales puses iedzīvotājus dēvējuši par kurzemniekiem, kuri savukārt par kurzemniekiem saukuši tālāk uz rietumiem esošo pagastu ļaudis. Daugava robežjosla atdalījusi Kurzemes - Zemgales hercogistes teritorijas no zviedru pārvaldītās Vidzemes.

Tagadējā Birzgales pagasta teritorija veidojusies no vairākām atsevišķām muižām. Viena no vecākajām ir Lindes muiža, kas senajās hronikās minēta jau 13. gs. (saukta arī par Pletenbergi un Lielo Daugavas muižu). Lindes muižai bijušas vairākas pusmuižas. Viena no pirmajām bija Birzgales jeb Mazā pusmuiža, kas bija celta 16. gs. un vēlāk iekļuva muižas rangā. Muižu īpašnieki laika gaitā mainījušies. Iesākumā muižas pārvaldīja Pletenbergu dzimta, vēlāk – Sofija fon Mengdena, 1873. gadā muižas nopirka barons Hāns. Lindes muižā zviedru laikos ir bijis kaļķu ceplis, spirta brūzis, alus darītava, maizes ceptuve un zivju audzētava. 18. gs. muižas centrā tika izveidots skaists ainavu parks ar terasēm un kanāliem. Līdz mūsdienām saglabājušies 1767. gadā celtie muižas parka vārti. Lindes muiža pārdzīvojusi 1905. gada muižu dedzināšanu, jo pēc veco Lindes iedzīvotāju stāstiem apkārtnes muižnieki bijuši tautā labi ieredzēti. Lindes muižas apbūve nopostīta Pirmajā pasaules karā. Parks un muižas parka vārti iekļauti Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļu sarakstā.

Saimnieciskais centrs pamazām pārvietojās uz kādreizējo Mazo muižu – Birzgali, jo šeit pastāvēja baznīcas skola un doktorāts. Bez Lindes un Birzgales muižām tagadējā Birzgales pagasta teritorijā bija arī vairākas pusmuižas: Jaunā pusmuiža, Vidus pusmuiža, Tennenfelde, Gaiļa pusmuiža un Pļavas pusmuiža.

Ievērojama vieta pagastā ir Birzgales centrā esošais Baznīckalns, kur atradās 1676. gadā celtā un 1896. gadā pārbūvētā Lindes – Birzgales baznīca, kas nojaukta 1961. gadā. 1965. gadā šajā vietā uzcelta pagasta valdes ēka. Baznīcā savulaik darbojušies vairāki izcili luterāņu mācītāji, pazīstamākais no tiem – G. F. Stenders.

Viena no pirmajām skolām tagadējā pagasta teritorijā iekārtota kādā Lindes muižas ēkā ap 1839. gadu. 1853. gadā barons Hāns atdeva visu ēku skolai, ko nosauca par Birzgales – Lindes skolu. Pagastā pastāvējuši daudzi krogi – Robežkrogs, Uļļu, Sudmalu u.c. krogi. Tie apkalpoja Daugavas laivniekus un plostniekus, jo Daugava agrāk bija nozīmīga satiksmes artērija. Pie Daugavas dzirnavām (iepretim Lieljumpravai jeb Dzelmēm) senos laikos darbojusies pārceltuve, no kuras pāris kilometrus uz Jaunjelgavas pusi atrodas Alstiņu muižas mūri. Muižas uzplaukuma laikos te bijusi dziedinātava ar ziemas dārziem, vēlāk dibināta sanatorija, kas pēc Pirmā pasaules kara panīka.

Birzgale ir arī eposa “Lāčplēsis” autora A. Pumpura dzimtais pagasts. Tagad par šo notikumu vēsta tēlnieka J. Karlova akmeņi veidotais “Austras koks” dzejnieka dzimto māju “Meža Ķeirānu” vietā.

Birzgales pagasts atrodas Viduslatvijas zemienē Daugavas kreisajā krastā - R daļa Upmales paugurlidzenumā, A daļa - Taurkalnes līdzenumā, Daugavas mala - Lejasdaugavas senlejā. Reljefs lēzeni viļņots, pagasta centrālo daļu šķērso Valles morēnu grēda, gar kuras A piekāji uz A no Lindes un Birzgales iet Upmales paugurlidzenuma un Taurkalnes līdzenuma robeža. Augstākais pagasta virsmas punkts ir Ošu kalns. Apvidus ir īpaši mežiem bagāts. Birzgales pagasta teritorijā arī daudz mazu upīšu un ezeriņu.

Pagasta apvidus ir samērā purvaini, lielākie purvi: Gribas tīrelis, Lāču purvs (zemais), Darmšmita tīrelis (Darmštīrelis), Spāres purvs, Ūkļu purvs, Pūces purvs, Siena purvs.

Pagastu šķērso Daugavas un Lielupes ūdensšķirtne. Uz Daugavu tek tās pietekas Ņega (Melderupe), Kašurga, Torbēnupīte (Dirīkupīte), Sienapurva upīte (Dzirnavupīte), Vitkopupīte (Alstīkupīte), Židupīte (Zīļupīte, Zilupīte). Lielupes baseinam pieder Misas pietekas Zvirgzde ar pieteku Augstupi un Talķe ar pieteku Viksniņu.

Birzgales pagastā atrodas novada lielākie mežu masīvi - mežainums ir ~68%. Pagasta teritorijā atrodas daļa no 2004. gadā izveidotā dabas lieguma "Daugava pie Kaibalas", kas ir nozīmīga migrējošo ūdensputnu atpūtas un barošanās vieta.

Lindes muižas parks, kas tapis no 1767-1772. gadam, kurā interesants fenomens ir Holandes liepu stādījumi, kas šķietami aug ar saknēm uz augšu. Lindes muiža piederējusi baronu fon Pletenbergu dzimtai, kas to uzbūvēja 16. gs. Pirmā pasaules karā tā tika stipri sabombardēta un netika atjaunota. 1767. gadā Georgs Fridrihsons fon Pletenbergs uzcēla Lindes muižas vērtus baroka stilā, kas vienīgi no muižas kompleksa saglabājušies līdz mūsdienām. Vārti un parks ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

Baronu Hānu dzimtas un Pirmā pasaules kara Brāļu kapu ansamblis Sākotnēji veidota kā dinastijas kapsēta, bet 1915.gadā, kad Pirmā pasaules kara kaujas sasniedza Lindes muižas apkārtni Daugavas krastā, barons Karls fon Hāns atļāva kritušos apglabāt dzimtas kapsētā. Mūžīgo mieru šeit raduši gan ķeizarkās Vācijas, gan cariskās Krievijas armiju karavīri.

Lindes – Birzgales Baznīckalns - 1567.gadā šajā vietā no tīra ozolkoka tika uzcelta baznīca. 1965. gadā komunistiskās okupācijas vara baznīcu sagrāva. Uz bijušās baznīcas pamatiem tika uzcelta ciema padomes ēka. Baznīckalna piemineklis ir vienīgais piemineklis Latvijā sagraudzītajai baznīcai un tās mācītājam Vecajam Stenderam. Tēlnieks O.Feldbergs.

Kalnamuiža (Berghof), ko hercogs Jēkabs bija ierīkojis kā medību muižu. Pastāv uzskats, ka hercogs no šejienes sūtījis uz Kurzemi slaidās mastu priedes savu kuģu būvei. Te esot arī brūvēts alus un dārznieks Oto Aupe audzējis arbūzus. Pašreiz saglabājusies muižas kalpu – dzinēju māja, ap 350 gadus veca un tagad atjaunota, bet bijušās pils vietu iezīmē liels manteļskurstenis.

Alstīku muiža (Gut Halswigshof) celta, kad tika atjaunota karos izpostītā Jaunjelgava. 19.gs. un 20.gs. muižā tika iekārtota psihiatriskā dziedinātava "Sanatorium aus Halswigshof", kura tika izpostīta I pasaules kara laikā.

Birzgales pagasta teritorijas platība ir 293,7 km<sup>2</sup>.

Laika periods	Iedzīvotāju skaits
2023	1631
2022	1471
2021	1470
2020	1475
2019	1509
2018	1501
2017	1533
2016	1531

<https://www.ogresnovads.lv/lv/birzgales-pagasts>